

יג. כשנוסעים בלילה לחו"ל, קורה לפעמים שעוברים על מקום שכבר עלה השחר, ומיד אח"כ כשממשיכים לנסוע נעשה שוב לילה, אזי אם רואה דרך חלון האוירון שיש ניצוצי אור בחוץ, לא יאכל באותו שעה, וביום תענית אסור גם בשתיה, ולאחר מכן כשמגיע למקום שהוא שוב לילה חוזר דינו לאמצע הלילה וכמקום שהוא נמצא עתה ומותר בכל [הגרי"ש אלישיב שליט"א].

יד. כשנוסעים מארץ ישראל לארה"ב בלילה שהלילה מתארך מאד, ומגיעים לארה"ב בהשכמת הבוקר, מותר כל הזמן ללכת לישון אף אם כבר עלה השחר, כיון שבהשכמת הבוקר בהכרח יתעוררו לצאת מהאוירון³⁵.

35. מצאתי בשו"ת אג"מ או"ח ח"ה סי' ל"ז אות י"א דכשנוסעים במכונית בלילה אין להם להתפלל בדרך אם יגיעו למקומם קודם חצות הלילה, ומ"מ רשאים לישון במכונית היכי שלא יוכלו להישאר ולישון אף זמן כל שהוא כשיבואו לשם, והכא יש לדון עוד דהרי אם כבר ישן ודאי דמותר להמשיך ולישון בבוקר אף אחרי עלוה"ש דהוי כהתחיל בהיתר, וכ"כ בדינים והנהגות חזו"א פ"ד, וממילא בנד"ד בדרך כלל משתדלים לישן כל הזמן רק שאינו יכול להירדם ולכן אפשר דנחשב כעוסק בשינה כל הזמן, וגם דאולי לא חמיר הענין כל כך כשיש הרבה זמן מעלוה"ש עד זמן ק"ש ותפלה יותר מהרגיל, ובלא"ה אין ללכת לישון מחצי שעה שקודם עלוה"ש עד שיתפלל תחילה, אא"כ מבקש מחבירו שאינו ישן שיעיר אותו להתפלל, וכמבואר בשו"ת בנין עולם סי' א', ובתשובתו של הגר"ש וואזנר שליט"א בס' שיח תפלה עמוד תר"כ בענין ההולכים לישון בחג השבועות אחרי עלוה"ש, ועי' לקט הקמח החדש סי' פ"ט דאם אין באפשרותו לבקש מאחר להעירו יקרא ק"ש בעלוה"ש וילך לישון, ואין לחוש כ"כ לתפלה הואיל וזמנה עד חצות, ובאמת כבר צידד בערוה"ש סי' רל"ב סי"ז, שגזירת חז"ל שישתקע בשינה הוא רק בלילה אבל ביום דאינו זמן שינה אפשר דמותר, וצ"ע.

טו. כשנוסעים מארץ ישראל לארצה"ב בלילה, שהלילה
מתארך מאד וקשה לקבוע מתי זמן עלות השחר והוא
דוּעָה לאכול, כל זמן שנראה שעדיין לא עלה השחר
אפשר להקל בטעימה ושתייה, ועיין בהערה³⁶.

לשתות מים מותר אף כשהוא ודאי יום, אבל לאכול
מותר רק כשהוא רעב הרבה ויפריע לו להתפלל בכוונה
[שו"ע ומשנ"ב סי' פ"ט]

הח"י 1234567

36. טעימה מיקרי פת או עוגה פחות מכביצה ובשר ופירות אפילו הרבה,
ושתייה משכרת ג"כ אסור אז, דגם לפני עלוה"ש אם הוא תוך חצי שעה
שלפני עלוה"ש אסור להתחיל לאכול, ורק טעימה מותר עד עלוה"ש
ממש, וכמבואר במשנ"ב סי' פ"ט סקכ"ז, והגרשז"א זצ"ל כתב דהאיסור
בחצי שעה שקודם עלוה"ש הוא רק באנשים ולא לנשים, הואיל ואין
חיוב תפלה של אשה דומה לשל איש, עי' הליכות שלמה פ"ב אות ג',
אבל אם מסתפק שמא עכשיו כבר עלה השחר אז יש להחמיר בטעימה
שלא לצורך, נויש לדון בזה דאולי י"ל דכיון דבכל זמן הספק לא מצי
עדיין להתפלל, ממילא דינו כמו תוך ח"ש, ובפרט בנד"ד שזמן הספק
נמשך זמן רב, ובתענית אסור גם בשתייה, ולא אמרינן ספק דרבנן
לקולא משום דהוה ספק חסרון חכמה, מלבד היכי שיש לו ספק על דרך
רחוק דאז אין צריך לחוש כלל, והנה בבה"ל סי' נ"ח ד"ה משעלה עה"ש
הביא דעות דזמן עלוה"ש הוא כשהאיר פני המזרח, ולכאורה אפשר
לסמוך על זה דאם מסתכל בחוץ ורואה שעדיין לא האיר פני מזרח יכול
לסמוך שעדיין אינו עלוה"ש (אבל לענין תוך חצי שעה א"א לדעת בזה),
והנה במשנ"ב סי' פ"ט סקכ"ח כתב שאם אינו מוכרח לאכול נכון
לכתחילה לנהוג כהזהר שאחרי שישן בלילה תו לא יאכל אפילו אם קם
בחצות הלילה, וכתב בשם הפמ"ג דאפשר דשתייה ודאי שרי, והביא שם
עוד שהרח"ץ עצמו כשהיה חלש לבו אכל או שתה איזה דבר לחזק גופו ולא
אסר כי אם לאכול למלאות תאוותו, ובחיי"א כתב ג"כ דהקם קודם אור היום
ולבו חלש ועי"ז מתבטל מלימודו מותר לאכול, עכ"ד, ומיהו אפילו כשהוא
בודאי יום כבר כתב המחבר בס"ד שהצמא והרעב הרי הם בכלל החולים
שמותר לו לאכול, והיינו שרעב הרבה שיפריע לו הכוונה לתפלה.